

Violeta Pukelytė, Gamtos tyrimų centras

IŠ GEOLOGO PROFESORIAUS MYKOLO KAVECKIO (1889–1968) MOKSLINIO PALIKIMO

Šitaip pavadinta 2019 m. balandžio 23 d. Gamtos tyrimų centro konferencijų salėje atidaryta paroda, skirta mokslininko 130-osioms gimimo metinėms paminėti. Joje eksponuojami Mykolo Kaveckio gyvenimą ir veiklą atskleidžiantys dokumentai ir daiktai, kurie saugomi Vrublevskių bibliotekos fonduose bei Gamtos tyrimų centro Mineralų muziejuje. Tai knygos, straipsniai, dokumentai, meteoritų kolekcija, poliarizacinis mikroskopas, iš mineralų sudėtas paveikslas, kurį 1932 m. profesorius padovanojo čekų geologai, ir kiti daiktai. Rengdamos parodą Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos darbuotojos Audrė Trumpienė ir Sigita Dagienė pasinaudojo 2012 m. profesorių Algimanto Grigelio ir Algirdo Gaigalo parengta išsamia studija „Profesorius Mykolas Kaveckis – inžinierius, mineralogas, geochemikas“, kurioje pateikta jo biografijos faktų, atskleista pedagoginė ir mokslinė veikla, įvertintas mokslininko indėlis į Lietuvos geologiją, skelbiami profesoriaus buvusių mokinių, bendradarbių ir kolegų atsiminimai. Parodą papildė ir pagyvino įdomūs eksponatai iš Gamtos tyrimų centro Mineralų muziejaus, kuriuos parinko jo vedėja Birutė Poškienė.

Prof. M. Kaveckis skaitė paskaitas, dirbo Europos universitetų bibliotekose, muziejuose ir instituteuose, dalyvavo mokslinėse ekspedicijose Alpėse, Sudetuose, Karpatuose, Tatruose, Rūdinuose kalnuose ir kitur. Jis pats organizavo ir dalyvavo geologinėse ekspedicijose Lietuvoje, domėjosi mūsų šalies gelmių geologine sandara, ieškojo naudingųjų iškasenų, tyrė Andrioniškio ir Žemaitkiemio meteoritus, konsultavo civilines ir karines įstaigas vandens tiekimo klausimu tiek Lietuvoje, tiek Latvijoje ir Karaliaučiaus srityje, konsultavo statybines organizacijas

Parodos, skirtos profesoriui Mykolui Kaveckiui, fragmentai (B. Poškienės nuotr.)

grunto tvirtumo klausimais, ištyrė per šimtą mineralinių šaltinių ir t. t.

Parodoje eksponuojami žurnalai „Kosmos“, „Medicina“, „Technika“, Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos-gamtos fakulteto (VDU MGF) darbai, kuriuose publikuoti M. Kaveckio ir jo kolegų geologinių tyrimų rezultatai, gauti įvertinus ekspedicijų metu surinktą medžiagą. VDU MGF darbų penktame tome paskelbti net šeši straipsniai su bendra antrašte „Mineralogijos geologijos kabineto Lietuvos geologiniai tyrimai“ apie 1927–1930 m. vykdytus tyrimus. Tai vienas reikšmingiausių darbų, kuriame pateikiamos svarbiausios to meto žinios apie Lietuvos geologiją. Darbe daug iliustracijų, spausdinamas prekartero geologinis žemėlapis. Vėliau šis darbas pristatytas kaip disertacija, kurią M. Kaveckis 1932 m. sėkmingai apgynė Prahos Karlo universitete ir jam buvo suteiktas gamtos mokslų daktaro laipsnis.

Laikraščiuose „Lietuva“, „Lietuvos aidas“, „Mūsų rytojūs“ daug visuomenei skirtų M. Kaveckio straipsnių apie žemės turtus, jų kokybę, naudingųjų iškasenų paiešką ir jų naudą šalies ekonominei plėtrai. Parodoje taip pat eksponuojami to meto spaudoje pasirodę mokslininko straipsniai apie Lietuvos meteoritus: Andrioniškio (Anykščių r., nukrito 1929 m.) ir Žemaitkiemio (Ukmergės r., nukrito 1933 m.).

M. Kaveckio pedagoginė veikla Vilniaus ir Kauno universitetuose bei institutuose tęsėsi net keturiasdešimt šešerius metus! Profesorius skaitė kristalografijos ir mineralogijos paskaitas, daug dėmesio skyrė mineralinių žaliavų ištekliams. Parodoje eksponuojami Vytauto Didžiojo universiteto parengti kalendoriai, kuriuose skelbiami semestrų pasikaitų ir egzaminų tvarkaraščiai, darbuotojų sąrašai, komandiruotės, skaitytų pranešimų ataskaitos ir kita informacija. 1965 m. kartu su dėstytojais V. Pranaičiu ir B. Sidauga profesorius išleido vadovėlį „Inžinerinė geologija“, skirtą aukštųjų mokyklų statybinio profilio specialybės studentams.

Prof. M. Kaveckis išugdė didžiulį būrį geologijos specialistų, kurie sėkmingai

darbavosi įvairiose geologijos įstaigose, tarp jų ne vienas žinomas mokslininkas, profesorius, akademikas. Parodoje eksponuojamos jų knygos, kuriose gausu prisiminimų apie Mokytoją.

Šią parodą aplankė ne tik Gamtos tyrimų centro darbuotojai, įvairių kartų geologai, bet ir į Mineralų muziejų užsukę lankytojai, kurių dauguma moksleiviai ir jų mokytojai iš įvairių Lietuvos vietų. Smagu, kad ją pamatė ir M. Kaveckio vaikaitė Daiva Vadauskaitė. „Labai apsidžiaugiau sužinojusi, kad atidaryta paroda apie mano senelį M. Kaveckį. Apšilankiau joje ir esu labai dėkinga žmonėms, kurie ją parengė, kurie domisi, renka, saugo ir stengiasi visiems besidomintiems papasakoti apie žymius Lietuvos žmones“, – kalbėjo parodą apžiūrėjusi ponija Daiva. Belieka tik pritarti jos mintims ir padėkoti parodos rengėjoms už galimybę dar kartą prisiliesti prie vieno iš Lietuvos šiuolaikinės geologijos mokslo pradininkų ir kūrėjų – Mykolo Kaveckio gyvenimo.

Mykolo Kaveckio vaikaitė Daiva Vadauskaitė prie Čekijos mokslininkų profesoriumi dovanoto paveikslu